Hallituksen esitys laiksi merilain muuttamisesta (HE 264/2020 vp)

- vastine valiokunnan saamiin lausuntoihin

Risto Saari, LVM

EK/LiV 17.3.2021

LIIKENNE- JA VIESTINTÄMINISTERIÖ

Lausunnot ja ehdotettu sääntely

- Valiokunta on saanut kirjalliset lausunnot OM:ltä, Finanssialalta, FINE:ltä, merivahingonlaskijalta, Suomen varustamoilta, SPVL:ltä, Veneilyalan keskusliitolta.
- Osasta lausunnoista käy ilmi, että on ymmärretty väärin hallituksen esityksen tavoitteet ja/tai ollaan pettyneitä siihen, miltä osin merivahingonlaskija ratkaisee nykyisin ja jatkossa kuluttajavenevakuutuksiin liittyviä erimielisyysasioita.
- Voimassa oleva lainsäädäntö vanhentunutta, eikä vastaa perustuslain vaatimuksia: lainsäädäntö saatettava ajan tasalle, mikä edellyttää muutoksia merivahingonlaskijan valtuuksiin.
- Lainsäädännön uudistamiselle oli kolme vaihtoehtoa:
    1. Jos halutaan, että merivahingonlaskija antaa jatkossakin sitovia/valituskelpoisia ratkaisuja, tämä edellyttää merivahingonlaskijan rinnastamista ensimmäisen oikeusasteen tuomariin, jolloin merivahingonlaskijaan on myös kohdistettava vähintään ne velvoitteet, joista säädetään välimiesmenettelystä annetussa laissa;
    2. Merivahingonlaskijan oikeuksia pitäisi rajata niin, että se antaisi vain asiantuntijalausuntoja;
    3. Merivahingonlaskijaa koskeva lainsäädäntö kumottaisiin ja kaikki erimielisyysasiat ratkaistaisiin suoraan tuomioistuimissa.
- Merivahingonlaskijan perinteinen instituutio haluttiin säilyttää ja HE rakennettu 1. vaihtoehdon mukaisesti niin, että merivahingonlaskija rinnastetaan käräjäoikeuden tuomariin, jolloin merivahingonlaskija voi jatkossakin antaa valituskelpoisia ratkaisuja, mutta tällöin merivahingonlaskijaan myös kohdistettava käräjätuomaria koskevat velvoitteet.

Lausunnot ja venevakuutukset

- Merivahingonlaskijan ja veneilyalan lausunnoista näkyy pettymys siihen, että kuluttajavenevakuutuksiin liittyvissä erimielisyysasioissa ei edellytetä merivahingonlaskijan korvausselvitystä.
- Venevakuutuksiin liittyvissä erimielisyysasioissa korvausselvitystä ei edellytetä voimassa olevassa lainsäädännössäkään, mutta vallitseva käytäntö on rinnastanut venevakuutukset merivakuutukseen.
- Kaikki vakuutusyhtiöt eivät tunnusta tätä nykyisinkään, eikä ollut edellytyksiä uudistaa lainsäädäntöä niin, että kuluttajavenevakuutuksiin liittyvissä erimielisyysasioissa olisi kategorisesti vaadittu jatkossa korvausselvitystä.
- Esitetty kompromissi ainoa tapa edetä lainsäädännön uudistamisessa.
- Kuluttajariitalautakunta ja FINE tarjoavat tavallisissa venevakuutusasioissa neuvontaa ilmaiseksi ja pääosa ratkaistaan nykyisinkin näiden elinten tuella.

OM:n kommentit

- OM on ttanut esille eräitä puutteita hallituksen esityksen perusteluissa, mutta niihin ei enää tehdä muutoksia.
- Voidaan tehdä OM:n esittämät teknisluonteiset lisäykset 16 a luvun 9 §:n 3 momenttiin (…soveltuvin osin…) ja 21 luvun 8 §:n 2 momenttiin (… niitä…).

Merivahingonlaskija esittänyt lukuisia muutoksia

- Merivahingonlaskijan esittämien muutosesitysten pohjalta voidaan tehdä seuraavia muutoksia:
  - Siirtymäaika kuluttajavenevakuutusjärjestelyihin; ja
  - 9 §:n 2 momenttiin eräitä teknisiä muutoksia korvausvastuisiin.
- Muilta osin merivahingonlaskijan esittämät muutokset haluavat säilyttää nykytilan, joka kuitenkaan ole mahdollista:
  - Jos merivahingonlaskija haluaa jatkossakin antaa valituskelpoisia ratkaisuja, ehdotettu sääntely on ainoa vaihtoehto ja oikeuksien rinnalle on säädettävä myös tuomaria koskevia velvollisuuksia;
  - Venevakuutuksia ei säännellä mitenkään voimassa olevassa sääntelyssä ja epäselvään tilanteeseen saatava selvyys ja ehdotetun kaltainen kompromissi on ainoa vaihtoehto.
- Siksi ministeriö ei näe mahdolliseksi, että muilta osin tultaisiin vastaan merivahingonlaskijan esittämiä muutoksia.
- Merivahingonlaskijaa konsultoitu HE:sta useaan otteeseen, viimeksi vielä alkuvuodesta ennen HE:n antamista eduskunnalle.

Korvausselvitys on valituskelpoinen päätös

- Finanssiala, Suomen varustamot ja merivahingonlaskija ottaneet esille, että lakiin pitäisi lisätä säännös, jonka mukaan korvausselvitys on edellytys asian saattamiselle tuomioistuimen ratkaistavaksi.
- Jos lisäys tehtäisiin, tällainen säännös olisi ristiriidassa lakiehdotuksen muiden säännösten ja hallituksen esityksen perustelujen mukaan, että merivahingonlaskija on jo ensimmäinen oikeusaste, joka antaa sitovan/valituskelpoisen ratkaisun.
- Lisäystä ei voida tehdä.